

Голові спеціалізованої
вченої ради Д 35.222.01
Інституту українознавства
ім. І. Крип'якевича НАН України,
доктору історичних наук,
професору Соляру І. Я.
вул. Козельницька, 4, м. Львів

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора історичних наук, професора,
професора кафедри історії України Рівненського державного
гуманітарного університету Давидюк Руслани Петрівни
на дисертацію Кравчук Інни Миколаївни «Об'єднання українських
організацій в Америці: організаційні засади, напрями діяльності (1922–
1940)», подану на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук зі
спеціальності 07.00.02 – всесвітня історія.**

Актуальність теми дисертації.

Українська діаспора США – феномен української історії ХХ ст. як за своєю чисельністю, так і масштабами суспільно-політичної та культурно-просвітницької діяльності. В умовах, коли українці перебували у статусі бездержавної нації, саме іммігранти – вихідці із українських земель, які адаптувалися до американського суспільства, не втрачаючи своєї національної самобутності, продовжували відстоювати українські інтереси у міжнародній політиці, підтримували національно-визвольний рух на українських землях, культурно-просвітні починання громадсько-політичних та культурно-просвітніх організацій. Чимало з них перебували у складі різноманітних українських громадсько-політичних структур, зокрема й в Об'єднанні українських організацій в Америці. Зважаючи на значні здобутки Об'єднання у сфері консолідації українців навколо ідеї відновлення української державності,

дослідження політичної та культурно-просвітньої роботи цієї організації є актуальним завданням сучасної історіографії. Вважаю, що результати дослідження Інни Миколаївни Кравчук будуть корисними для більш глибокого усвідомлення історії української діаспори та стануть внеском у розвиток вітчизняної та зарубіжної історіографії з цієї проблеми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної роботи відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України «Національний спротив в Україні: історичні традиції, сучасні виклики, міжнародна підтримка» (номер державної реєстрації 0124U002577).

Особистий внесок здобувача в отримання наукових результатів.

Самостійність та оригінальність виконаного І. М. Кравчук дисертаційного дослідження не викликає сумнівів – дисертантка продемонструвала вміння ставити наукові завдання та самостійно шукати шляхи їх вирішення. Особистий внесок авторки в роботах, опублікованих у співавторстві, відображено у переліку публікацій (с. 12-13).

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів.

Аналіз тексту дисертаційного дослідження Інни Миколаївни Кравчук засвідчує високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, які є достовірними та логічними. Мета та завдання дисертаційного дослідження чітко сформульовані та відображені у структурі роботи та її висновках. Отримані наукові результати опираються на широку джерельну базу – архівні документи, матеріали періодичної преси, спогади. Дисертантка позиціонувала себе самостійною, зрілою дослідницею, яка обґрунтовує власні думки, робить логічні висновки і розуміє практичне значення досліджень діяльності українських громадсько-політичних організацій у геополітичному контексті.

Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру.

У дисертаційній роботі І. М. Кравчук здійснено цілісний аналіз політичної та культурно-просвітницької діяльності Об'єднання українських

організацій в Америці в контексті геополітичних процесів міжвоєнного періоду ХХ ст. У роботі уперше в українській історіографії: комплексно проаналізовано політичну та культурно-просвітню діяльність Об'єднання українських організацій в Америці в умовах української бездержавності та геополітичних викликів міжвоєнного періоду ХХ ст.; запропоновано власний погляд на динаміку організаційної розбудови організації, специфіку взаємин з урядовими інституціями США, українськими суспільно-культурними товариствами та політичними партіями на теренах Західної України; показано ставлення Об'єднання українських організацій в Америці до політики пацифікації, культурно-освітніх процесів у Другій Речі Посполитій, Голодомору 1933 р. у радянській Україні, державотворчих процесів Карпатської України напередодні Другої світової війни; з'ясовано масштаби благодійної діяльності громадської інституції американських українців, внесок у популяризацію «українського питання» у міжнародних організаціях упродовж міжвоєнного періоду ХХ ст.

Повнота викладення основних результатів дисертації у наукових фахових виданнях.

Здобувачкою опубліковано вісім наукових публікацій, із них: одна стаття у виданні, що індексується у міжнародній наукометричній базі Web of Science; одна стаття у міжнародному збірнику наукових праць; дві статті у виданнях, які віднесені МОН України до категорії «Б» відповідно Переліку наукових фахових видань України; одна стаття, яка додатково відображає результати дисертаційної роботи; три статті апробаційного характеру. Дисертаційне дослідження пройшло необхідну апробацію на конференціях різного рівня.

Науково-практичне значення одержаних результатів.

Основні положення дисертаційної роботи, висновки, фактичний матеріал може бути використано у процесі вивчення історії України, всесвітньої історії, у вищій та середній школах, під час підготовки загальних наукових праць із новітньої історії України, держав Північної Америки. Одержані в ході дослідження висновки стануть у нагоді викладачам та здобувачам освіти для підготовки до лекційних, практичних занять, спецкурсів і спецсемінарів.

Оцінка змісту завершеності та оформлення дисертації.

Текст дисертації І. М. Кравчук оформлений згідно чинних вимог МОН України, її зміст та структура застережень не викликають, виклад основного матеріалу та висновки логічні і послідовні.

У *вступі* обґрунтовано всі необхідні складники: розкрито актуальність дослідження, окреслено мету та завдання, об'єкт, предмет, наукову новизну роботи, обґрунтовано хронологічні та географічні рамки, описано методологічний апарат дослідження, окреслено практичне значення, апробацію результатів та структуру роботи.

У першому розділі *«Історіографія, джерела, методологія дослідження»* авторка, спираючись на поєднання різних дослідницьких методів, виконавши значну пошукову й аналітичну роботу, синтезувала і узагальнила великий масив інформації, охарактеризувала застосовані методи та понятійний апарат. Наслідком проведеної здобувачкою вагомої евристичної роботи стало моделювання і вивчення широкої джерельної бази, яка включає архівні документи, мемуари, матеріали періодичної преси та опубліковані документи. Проаналізовано використані у роботі загальні логічні, спеціально-історичні методи дослідження та термінологічний апарат. Зроблено висновок, що незважаючи на доволі масштабну діяльність Об'єднання українських організацій в Америці, висвітлення цілісної роботи цієї організації не отримало достатньої уваги від науковців України та діаспори.

У другому розділі *«Передумови утворення Об'єднання українських організацій в Америці»* охарактеризовано суспільно-політичне тло становлення організації. Доведено, що важливим чинником формування національної самосвідомості серед українців у США стали події Першої світової війни та Української революції. З одного боку вони зміцнили їхній зв'язок із батьківщиною, з іншого, сприяли внутрішньому ідеологічному розмежуванню. Дослідниця зауважує, що українські громадсько-політичні організації виробили власне ставлення до учасників Великої війни, віддаючи, здебільшого, симпатії Австро-Угорській імперії, яка боролася із російським імперіалізмом, а також вітали проголошення УНР. На значному джерельному матеріалі у дисертації вдалося відобразити особливості створення українських національно-

культурних та громадсько-політичних організацій у США, специфіку формування національної свідомості у місцевих українців.

Третій розділ дисертації *«Організаційні засади, політична платформа»* відображає політико-ідеологічні пріоритети Об'єднання українських організацій в Америці, зокрема відтворює хронологію заснування громадської інституції, показує специфіку її структури та політичної платформи. Авторка доводить, що організаційна структура (загальні збори, Головна управа, контрольна комісія, комітети для виконання поточних завдань) Об'єднання українських організацій в Америці дозволяла ефективно координувати діяльність політичної інституції та приймати стратегічні рішення. Те, що Об'єднання консолідувало громадські організації, а не просто окремих осіб, забезпечувало широкий представницький принцип задля досягнення базової мети – створення загальнонаціонального фронту у боротьбі за відновлення незалежності України.

У четвертому розділі *«Основні напрями діяльності»* акцентовано увагу на практичній реалізації статутних завдань членами Об'єднання українських організацій в Америці. Відзначено, що одним із визначальних напрямів діяльності Об'єднання була благодійність, доведено пріоритетність підтримки національного руху, культурно-освітніх проєктів, допомоги інвалідам, політичним в'язням, сиротам. Зауважено на прагматичному підході Об'єднання українських організацій в Америці до благодійної діяльності, з акцентом на конкретні потреби та чітку організацію збору коштів.

Виокремлено та проаналізовано такий важливий складник роботи Об'єднання українських організацій в Америці як видавничо-пропагандистську діяльність, насамперед публікацію документів та матеріалів, які знайомили міжнародну спільноту із «українським питанням». Звернуто увагу на фінансову підтримку у реалізації видавничих і освітніх проєктів, найважливішим з яких було видання підручників з української історії та літератури. Доведено, що пропагандистська діяльність Об'єднання українських організацій в Америці була спрямована на міжнародну аудиторію з метою привернення уваги до

утисків українців у Другій Речі Посполитій, СРСР, та здійснювалась, насамперед, шляхом публікації меморандумів та організації протестних акцій.

Висновки дисертації є чіткими, добре аргументованими, оригінальними, цілком відповідають поставленим завданням, засвідчують високий науково-теоретичний рівень здійсненого дослідження. Число позицій у Списку використаних джерел складає 376 позицій.

Загалом, дисертація «Об'єднання українських організацій в Америці: організаційні засади, напрями діяльності (1922–1940)» є завершеною та цілісною науковою працею, що цілком відтворює поставлену мету і завдання, має наукову новизну і знайде в подальшому широке практичне застосування.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Віддаючи належне великій роботі, яку провела І. М. Кравчук над підготовкою дисертаційного дослідження, наголосимо на певних побажаннях:

1) вартувало б детальніше охарактеризувати діяльність окремих громадських організацій, які входили до складу Об'єднання українських організацій в Америці;

2) робота значно виграла б, якби у ній були розкриті причини політичних суперечок між окремими організаціями, що входили до складу Об'єднання українських організацій в Америці;

3) думаємо, що варто було б деталізувати причини трансформації Об'єднання українських організацій в Америці в Український Конгресовий Комітет Америки.

4) текст дисертації не позбавлений повторів, стилістичних помилок та описок (с. 36, 103, 155-156 та ін.).

Загальний висновок.

Дисертаційна робота І. М. Кравчук «Об'єднання українських організацій в Америці: організаційні засади, напрями діяльності (1922–1940)» є цілісною, самостійною, логічно завершеною науковою роботою, має теоретичне та практичне значення. Дослідницею сформульовано нові науково обґрунтовані висновки та пропозиції, що мають суттєву роль для сучасної історичної науки.

Вивчення дисертації засвідчує загальну відповідність існуючим вимогам МОН України, насамперед, Порядку присудження наукових ступенів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р.), а також паспорту спеціальності 07.00.02 – всесвітня історія.

Здобувачка – Кравчук Інна Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата історичних наук зі спеціальності 07.00.02 – всесвітня історія.

Офіційний опонент:
професор кафедри історії України
Рівненського державного
гуманітарного університету,
доктор історичних наук, професор

Руслана ДАВИДЮК

28 січня 2025 р.

